

Johan Söderberg *in memoriam*

Johan Söderberg, professor emeritus vid Institutionen för ekonomisk historia och internationella relationer vid Stockholms universitet, har gått bort. För oss på institutionen var han en kollega, för många inom den historievetskapliga forskarvärlden långt bortom institutionen var han ett respekterat namn, och för några av oss var han en nära vän.

Det fanns tre karaktärsdrag hos Johan Söderberg, som vi menar hängde samman med varandra och som präglade hela hans akademiska gärning.

För det första var han en sällsynt skarpsynt och mångkunnig forskare. Hans intresseområden sträckte sig från 1900-talets konsumtionshistoria till medeltida jordpriser och klimathistoria, från reallöner på 1700-talet och Stockholms bostadspriser till kaloriintag på senmedeltida slott och kvantitativ metodologi. I det avseendet var han tämligen unik, kanske en av de sista som med lika stort kunnande och entusiasm gav sig i kast med snart sagt vilket område som helst. Han gick ofta sin egen väg och han satte vedertagna sanningar helt och sunt åt sidan när det tycktes vara nödvändigt för att testa egna hypoteser. Till det vill vi också föra fram hans förmåga att använda källmaterial på innovativa sätt.

För det andra var han en mycket skicklig pedagog. Han framhöll alltid i skrift och i praxis att det är de till synes enkla frågorna som är de viktiga. Hans implicita budskap till alla som vill förstå förändringens krafter och mekanismer var att inte krångla till det för mycket, utan hålla sig till de nästan barnsliga, grundläggande frågorna när man bedriver forskning eller undervisning.¹ Denna strävan efter enkelhet lyste igenom i all hans forskning och alla hans aktiviteter i akademiska sammanhang. Många med oss slogs av hur han med några enkla penndrag eller med några få ord bringade reda i synbara trasligheter, rensade bort det oväsentliga för att hitta fram till

1. Se t. ex. Johan Söderberg, "Minnesord över Karl-Gustaf Hildebrand", *Kungl. Vitterhets historie och antikvitetsakademiens årsbok* (Stockholm 2006) s. 17.

det essentiella. Vi menar att han med enkelhet som sitt honnörsord angav tonen för all akademisk forskning.

För det tredje var han en mycket ödmjuk person. Han brydde sig inte om vem som nådde ny kunskap, bara den kom fram. Om ingen annan gjorde det, så gjorde han det själv. Inte minst förde han gärna fram sina doktoranders insatser och ställde sig själv obekymrat i bakgrunden, även om det många gånger var ett samarbete mellan Johan och doktoranden. Personlig prestige var ointressant för honom. Även i detta avseende, menar vi, var han ett föredöme för alla akademiska forskare.

Dessa tre karaktärsdrag – forskningsbredden, enkelheten, ödmjukheten – hade alla sina rötter i samma jord – hans nyfikenhet på den ekonomiska historien. Han ville helt enkelt veta hur det egentligen förhållit sig med försörjningen, produktionen, konsumtionen, de sociala förhållandena i det förflutna.

Genom kombinationen av dessa tre karaktärsdrag blev han en stor intellektuell, pedagogisk och personlig inspirationskälla.

Vi är många som är skyldiga Johan Söderberg ett stort tack för att ha fått arbeta med honom och för att ha fått lära känna honom. Vi hoppas att en del av den uppskattningen nådde fram till honom genom den festskrift som publicerades 2015 med anledning av hans 65-årsdag. Nu är han borta och saknad men vi ses igen ständigt, i hans artiklar och böcker, för oavsett vilket område vi skriver om så har Johan Söderberg säkert redan varit där.

För kollegorna och vännerna vid Institutionen för ekonomisk historia och internationella relationer

Martin Gustavsson, Dag Retsö, Paulina de los Reyes & Yvonne Svanström